ARREST VAN HET HOF
VAN 11 OKTOBER 1973 [1]

L. Kunz
tegen Bundesversicherungsanstalt für Angestellte
(verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door het Bundessozialgericht)

Zaak 35-73

Samenvatting

Sociale zekerheid — Migrerende werknemers — Ziekteverzekering — Rentetrekker, die krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten rechthebbende is op een rente — Woonplaats op het grondgebied van één dier staten — Verstrekkingen krachtens de wettelijke regeling van een andere staat dan die van de woonplaats — Ontbreken van aanspraak daarop
(Verordening nr. 3, art. 22)

Artikel 22 van verordening nr. 3 van de Raad inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers dient aldus te worden verstaan dat een rentetrekker, die krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten rechthebbende is op een rente en in één dier staten woonachtig is, geen recht heeft op verstrekkingen ten laste van de staat op welks grondgebied hij woont, wanneer de wettelijke regeling van die staat daarin niet voorziet.

In de zaak 35-73

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de 3e Kamer van het Bundessozialgericht, in het aldaar aanhangig geding tussen

Ludwig Kunz, Amsterdam, Nederland,

en

Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, Berlijn,

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van artikel 22 van verordening nr. 3 van de Raad der EEG inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers,

wijst

1 — Procestaal: Duits.

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, A. M. Donner en M. Sørensen, Kamerpresidenten, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh (rapporteur) en A. J. Mackenzie Stuart, Rechters,

Advocaat-Generaal: K. Roemer
Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

I — De feiten en het processverloop

Overwegende dat de aan het geding ten grondslag liggende feiten en het processverloop kunnen worden samengevat als volgt:

Bij beschikking van 20 oktober 1972 heeft de 3e Kamer van het Bundessozialgericht het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen verzocht, bij wijze van prejudiciële beslissing, uitspraak te doen over de volgende vraag:

Dient artikel 22 van verordening nr. 3 van de Raad der EEG inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers aldus te worden verstaan dat aan een rentetrekker, die krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten rechthebbende is op een rente en in één dier staten woonachtig is, door de staat van zijn woonplaats ook dan verstrekkingen onder de ziekteverzekering van de rentetrekkers („Krankenversicherung der Rentner") moeten worden gedaan, indien het recht van deze staat daarin niet voorziet, doch een andere Lid-Staat, krachtens welks wettelijke regelingen de rentetrekker eveneens rechthebbende op een rente is, zodanige verstrekkingen dient te doen?

Artikel 22, lid 1, van verordening nr. 3 luidt als volgt:

Wanneer de rechthebbende op een pensioen of een rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten, woonachtig is op het grondgebied van een Lid-Staat waar zich een van de organen die dat pensioen of die rente verschuldigd zijn, bevindt en hij volgens de wettelijke regeling van deze staat recht op verstrekkingen heeft, worden deze aan hemzelf en aan zijn gezinsleden gedaan door het orgaan van zijn woonplaats alsof hij in het genot was van een pensioen of rente, uitsluitend verschuldigd op grond van de wettelijke regeling van het land van zijn woonplaats. Genoemde verstrekkingen komen ten laste van het orgaan van de woonplaats.

Verzoeker is geboren op 15 februari 1900; hij is thans in Nederland woonachtig en bezit de Nederlandse nationaliteit. Toen hij 65 jaar werd heeft hij ingevolge zijn daartoe op 12 oktober 1964 gedane verzoek van verweerster bij

beschikking van 6 juli 1965 een ouderdomsrente verkregen.

Bovendien ontvangt verzoeker sinds 1 februari 1965 in Nederland een ouderdomspensioen krachtens de Algemene Ouderdomswet. Voorts blijkt uit een verklaring van het Amsterdams Onderling Ziekenfonds, dat verzoeker sedert 1955 vrijwillig bij deze instelling tegen ziekte is verzekerd en dat hij uit dien hoofde een maandelijkse premie van 48,75 gulden betaald. Dit Ziekenfonds vergoedt onder meer de kosten van behandeling door de gekozen huisarts, behandeling door aangesloten specialisten na verwijzing door de huisarts, een bijdrage in de kosten voor tandheelkundige hulp, volledige verzorging en behandeling in een ziekenhuis gedurende ten hoogste 365 dagen per geval, geneesmiddelen en verbandstoffen die door de huisarts, de behandelende specialist of de tandarts zijn voorgeschreven.

Partijen verschillen van mening over de vraag of verzoeker op grond van artikel 381, lid 4, van de Duitse verordening inzake de sociale verzekering („Reichsversicherungsordnung" — RVO) recht heeft op een daarin bedoelde bijdrage („Beitragszuschuß") in de premie voor de vrijwillige ziekteverzekering, die hij in Nederland heeft gesloten.

Op 25 augustus 1969 heeft verzoeker aan verweerster een bijdrage in de premie voor zijn ziekteverzekering verzocht.

Verweerster wees dit verzoek af bij beschikking van 16 oktober 1969, op grond dat ingevolge artikel 22, lid 1, van verordening nr. 3 juncto artikel 24 van verordening nr. 4 van de EEG, de ziekteverzekering van rentetrekkers ten laste komt van de bevoegde Nederlandse sociale verzekeringsinstelling zolang de betrokkene in Nederland woonachtig is.

Verzoeker bestreed deze beschikking voor het Sozialgericht, en stelde daartoe dat de EEG-verordeningen waar verweerster zich op beriep niet in de weg staan aan een bijdrage in de ziekteverzekeringspremie, die hij in Nederland betaalt.

Bij vonnis van 26 februari 1971 heeft het Sozialgericht de beschikking van 16 oktober 1969 vernietigd en verweerster veroordeeld om de litigieuze bijdrage ter hoogte als bij de wet voorzien met terugwerkende kracht tot 1 februari 1965 aan verzoeker toe te kennen. Naar de opvatting van het Sozialgericht is de uitkering van een premiebijdrage niet in strijd met artikel 22 van verordening nr. 3.

Op 22 mei 1971 heeft verweerster beroep ingesteld tegen dit vonnis; het werd op 3 november 1971 door het Landessozialgericht bevestigd.

Volgens het Landessozialgericht is de voornoemde communautaire rechtsregel niet op verzoeker van toepassing, omdat hij geen recht heeft op verstrekkingen ten laste van de organen van het land van zijn woonplaats, wat voor toepassing van die regel een voorwaarde is. Evenmin bestaat er op grond van deze bepaling een verplichting om een zodanig recht toe te kennen; derhalve komt de ziekteverzekering van betrokkene niet ten laste van de staat van zijn woonplaats, zoals verweerster meent. Daar vaststaat dat betrokkene een ziekteverzekering heeft gesloten die alle ziektekosten dekt, heeft hij recht op de gevraagde bijdrage in de premie.

Verweerster voert in cassatie voor het Bundessozialgericht verkeerde toepassing van artikel 22 van verordening nr. 3 aan. Volgens haar houdt deze bepaling geen enkele duidelijke regel in voor het onderhavige geval, waarin een rechthebbende op meerdere renten bij ziekte geen enkel recht op verstrekkingen heeft jegens de sociale verzekeringsorganen van de staat van zijn woonplaats. Niettemin zou uit de eerste twee leden van dat artikel het beginsel kunnen worden afgeleid dat steeds het orgaan van slechts één staat, in casu de staat van de woonplaats, inzake de ziekteverzekering van rentetrekkers bevoegd is, zelfs als de pensioentrekker krachtens de wettelijke bepalingen van die staat geen enkel recht op verstrekkingen heeft, mits hem dat recht wèl in de wettelijke bepalingen van de andere staat wordt toegekend. Derhalve zou in casu het Nederlandse orgaan verzoeker gratis

een zodanige ziekteverzekering moeten verstrekken als waarop hij uit hoofde van de Duitse wettelijke regeling inzake ziekteverzekering van rentetrekkers — waarvan de toepassing in casu achterwege moet blijven — recht heeft. Verweerster concludeert tot afwijzing van het verzoek en tot vernietiging van de uitspraken in de vorige instanties.

Verzoeker acht de bestreden uitspraak juist en concludeert tot verwerping van het cassatieberoep.

Het Bundessozialgericht is van mening dat voor de berechting van het geschil bepalend is, of artikel 22 van verordening nr. 3 in de weg staat aan de op artikel 381, paragraaf 4, van de „Reichsversicherungsordnung" (RVO) berustende aanspraak van verzoeker op een door verweerster toe te kennen bijdrage in de premie.

Aangenomen dat verweersters zienswijze juist zou zijn — het Bundessozialgericht acht haar in ieder geval niet kennelijk onjuist — (zie de opmerkingen van de EEG-Commissie in de door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen behandelde zaak 33-65, met betrekking tot het „beginsel" van artikel 22 — Jurisprudentie XI/10, blz. 1139/1140) — en indien artikel 22 van verordening nr. 3 van de EEG in de door verweerster bedoelde zin uitgelegd, dan wel naar analogie aangevuld zou moeten worden, lijdt het geen twijfel dat verzoekers recht op een bijdrage van verweerster in zijn ziekteverzekeringspremie moet afstuiten op de verplichting van het bevoegde Nederlandse sociale verzekeringsorgaan om verstrekkingen te doen gelijkwaardig aan die welke de Duitse ziekteverzekeringsbepalingen voor rentetrekkers voorzien.

Het Bundessozialgericht voegt hieraan toe dat over de aan het Hof voorgelegde vraag geen uitspraak is gedaan in het arrest 33-65, Jurisprudentie XI/10, blz. 1137; daarin wordt slechts gezegd dat bijdragen in de premie, verleend op grond van artikel 381, paragraaf 4, van de RVO niet vallen onder de verstrekkingen als bedoeld in artikel 22 van verordening nr. 3. In het onderhavige geding gaat het daarentegen om de vraag of krachtens het EEG-recht verstrekkingen op grond van de ziekteverzekering van rentetrekkers moeten worden gedaan door een verzekeringsorgaan dat krachtens zijn „nationale" recht daartoe niet is gehouden.

De verwijzigingsbeschikking is ingeschreven ter griffie van het Hof op 28 februari 1973. Overeenkomstig artikel 20 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de EEG zijn opmerkingen ingediend door verzoeker in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door M. Rosenbaum, advocaat te Düsseldorf, en door de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door P. Karpenstein, lid van de juridische dienst van de Commissie.

Het Hof heeft, op rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

Ter terechtzitting van 11 juli 1973 heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen mondelinge opmerkingen gemaakt.

De Advocaat-Generaal heeft ter terechtzitting van 18 september 1973 conclusie genomen.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

Overwegende dat de krachtens artikel 20 van het Statuut ingediende opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

A — De verzoeker

Bij het verzoek om een prejudiciële beslissing wordt vooronderstelld dat verzoeker een migrerende werknemer is. Zulks is echter niet het geval, daar hij zich niet uit vrije wil, maar als vluchteling, naar het grondgebied van een andere Lid-Staat (Nederland) heeft begeven, ten einde aan achtervolgingen op grond van ras of politieke overtuiging te ontkomen. Verweerster heeft hem tot de ouderdoms-

pensioenregeling toegelaten op grondslag van de tijdvakken gedurende welke hij vóór zijn emigratie werkzaam was geweest en verzekerd was, en die hem als schadevergoeding voor de ondergane vervolgingen werden toegekend.

Krachtens artikel 381, paragraaf 4, van de „Reichsversicherungsordnung" (RVO) heeft een pensioen- of rentetrekker die niet verplicht verzekerd is en derhalve premie betaalt voor een particuliere verzekering, uit dien hoofde aanspraak op een bijdrage in de premie voor de ziekteverzekering. Verzoeker is echter niet verplicht verzekerd. Hij oefent in Nederland als auteur geheel zelfstandig een vrij beroep uit. De ziekteverzekering die hij vrijwillig heeft gesloten, biedt volledige dekking.

De bijdrage in de ziekteverzekeringspremie is een onder het nationale recht ressorterende uitkering van bijzondere aard en is niet als een verstrekking in natura op te vatten, gelijk het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen reeds in het voornoemde arrest 33-65 heeft beslist. De staat van de woonplaats behoeft deze uitkering, die door het bevoegde verzekeringsorgaan moet worden gedaan, niet te verstrekken.

Verordening (EEG) nr. 1408/71, die op 14 juni 1971 in al haar onderdelen verbindend en in elke Lid-Staat rechtstreeks toepasselijk is geworden, brengt in haar artikel 4 een beperking ratione materiae aan en in artikel 28, lid 1, een beperking ratione personae.

B — De Commissie

Op grond van het nadere gegeven dat het om een werknemer gaat die recht heeft op hem krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten verschuldigd pensioen en die woonachtig is op het grondgebied van een van de staten die hem het pensioen uitkeert, kan de vraag in zekere zin tot artikel 22, lid 1, van verordening nr. 3 worden beperkt. Volgens de Commissie heeft het hoofdgeding echter een wijdere strekking: het geschil betreft de vraag of uitsluitend op grond van artikel 22, lid 1, dan wel op grond van een andere bepaling van dat artikel, eventueel in samenhang met lid 1, mag worden aangenomen dat, afgezien van de nationale wettelijke regelingen inzake pensioen- of rentetrekkers die van meerdere Lid-Staten een pensioen of rente ontvangen en op het grondgebied van één daarvan woonachtig zijn, de ziekteverzekering steeds ten laste van het orgaan van de woonplaats komt, of dat dit tenminste het geval is wanneer de pensioen- of rentetrekker recht heeft op voorzieningen krachtens een verplichte ziekteverzekering uit hoofde van de wettelijke regelingen van een andere Lid-Staat, die hem eveneens een pensioen of rente is verschuldigd.

Artikel 22 van verordening nr. 3 bevat enerzijds de voorwaarden waarop een pensioen- of rentetrekker of een gezinslid bij ziekte rechtstreeks van het orgaan van de staat van zijn woon- of verblijfplaats verstrekkingen kan verlangen. Anderzijds bepaalt het, in samenhang met artikel 23, van welk tijdstip af dat orgaan vergoeding van de uitgaven die het krachtens artikel 22 gedaan heeft kan vorderen, van welke instantie het die vergoeding kan verlangen alsmede het beloop daarvan. De door haar details zeer ingewikkelde regeling schept in lid 5 en lid 6 aanspraken in de door verweerster bedoelde zin alleen in die gevallen waarin een pensioen- of rentetrekker of een lid van zijn gezin in een andere staat dan het land van zijn woonplaats moet worden behandeld. In alle overige gevallen is de staat van de woonplaats krachtens artikel 22 slechts verplicht verstrekkingen te doen aan een pensioen- of rentetrekker of een lid van zijn gezin voor zover genoemde pensioen- of rentetrekker tenminste voldoet aan de daartoe in de nationale wettelijke regeling gestelde voorwaarden.

Gelijk artikel 22, leden 1 tot en met 3 bepaalt, is de staat van de woonplaats slechts dan verplicht aan een pensioen- of rentetrekker of een lid van zijn gezin verstrekkingen te doen, indien zij daar uit hoofde van de op hen toepasselijke wetgeving recht op hebben. In deze be-

palingen wordt een duidelijk onderscheid gemaakt naar gelang de rechthebbende aanspraak kan maken op een pensioen of een rente van één of meerdere Lid-Staten en naar gelang hij al dan niet eveneens in het bijzonder tegenover de staat van zijn woonplaats een dergelijk recht heeft. Zoals uit de leden 1 en 2 van artikel 22 blijkt, is zodanig onderscheid echter slechts van belang wanneer moet worden vastgesteld ten laste van welk orgaan de verstrekkingen uiteindelijk zullen komen. Het doet niets af aan het feit dat het orgaan van de woonplaats slechts dan is gehouden verstrekkingen te doen aan een rechthebbende op een pensioen of ziekengeld, als hij krachtens de op hem toepasselijke wettelijke regelingen daartoe is gerechtigd.

Voor zover dus de wetgeving van de staat van de woonplaats geen verplichte ziekteverzekering voorziet voor pensioen- of rentetrekkers — en dit is in Nederland het geval — zijn de organen van deze staat ook niet verplicht bij ziekte aan een op het grondgebied van die staat woonachtige pensioen- of rentetrekker of een lid van zijn gezien verstrekkingen te doen. Immers, het recht op verstrekkingen bestaat dan niet „krachtens de wettelijke regeling van deze staat" maar vindt zijn grondslag hoogstens in zijn uit vrije wil genomen besluit een ziekteverzekering aan te gaan.

De in de leden 1 en 2 van artikel 22 van verordening nr. 3 neergelegde regeling is geenszins ideaal. Zij beantwoordt slechts zeer gedeeltelijk aan de gedachte welke aan het hoofdstuk inzake de uitkeringen en verstrekkingen in geval van ziekte en moederschap ten grondslag ligt namelijk om aan werknemers, wier gezondheidstoestand medische verzorging vereist, een zo spoedig en doeltreffend mogelijke behandeling te geven. Zo de Commissie niettemin van mening is dat zij het Hof van Justitie moet voorstellen de gestelde vraag ontkennend te beantwoorden, dan doet zij dit hoofdzakelijk om twee redenen:

i) Enerzijds zijn juist de bepalingen van verordening nr. 3 waarin regels worden gegeven inzake verstrekkingen aan een pensioen- of rentetrekker wiens toestand behandeling in het land van zijn woonplaats vereist, gebaseerd op het bestaan van een recht krachtens de wettelijke regeling van de staat van de woonplaats. Dit wordt duidelijk en volstrekt ondubbelzinnig bevestigd door de bepalingen van artikel 24, leden 2 en 3, van verordening nr. 4.

ii) Anderzijds volgt uit een vergelijking met de bepalingen van artikel 27 en volgende van verordening nr. 1408/71 dat in verordening nr. 3 het ideale stelsel, waarbij op de organen van de woon- of verblijfplaats een algemene verplichting zou rusten, slechts gedeeltelijk is verwezenlijkt. Terwijl in artikel 27 van verordening nr. 1408/71 slechts de tekst van artikel 22, lid 1, van verordening nr. 3 wordt herhaald, houdt artikel 28 de bepaling in dat de pensioen- of rentetrekker voor zichzelf en zijn gezinsleden recht heeft op verstrekkingen door het orgaan van zijn woonplaats, zelfs indien hij krachtens de wettelijke regeling van de staat, op welks grondgebied hij woont, een dergelijk recht niet heeft. In artikel 28 van verordening nr. 1408/71 wordt derhalve de eis niet meer gehandhaafd, dat er een recht bestaat dat eveneens door de wetgeving van het land van de woonplaats wordt erkend. Slechts wordt de eis gesteld dat krachtens de wetgeving van ten minste één der staten waarvan betrokkene een pensioen ontvangt de pensioen- of rentetrekker recht heeft op verstrekkingen voor het geval hij op het grondgebied van die staat zou gaan wonen. Voor de uitlegging van verordening nr. 3 kan derhalve niet naar deze regeling worden verwezen.

Het is niet mogelijk uit de zaak Dekker, 33-65 Jurisprudentie, Deel XI-10, blz. 1135, conclusies te trekken ter beantwoording van de in het kader van de onderhavige instantie aan het Hof voorgelegde vraag.

De Commissie stelt voor de prejudiciële vraag als volgt te beantwoorden:

Artikel 22 van verordening nr. 3 kan niet in die zin worden verstaan dat de staat, op welks grondgebied een rechthebbende op een pensioen of een rente woont, verschuldigd krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten, verplicht zou zijn hem verstrekkingen onder de ziekteverzekering ook dan te doen, wanneer het recht van deze staat daarin niet voorziet.

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het Bundessozialgericht bij beschikking van 20 oktober 1972, ingekomen ter griffie van het Hof op 28 februari 1973, krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag een vraag heeft gesteld over de uitlegging van artikel 22 van verordening nr. 3 van de Raad inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers;

dat deze vraag is gesteld in het kader van een geschil betreffende een door verzoeker in het hoofdgeding krachtens artikel 381, lid 4, van de Reichsversicherungsordnung (RVO) tot de Bundesversicherungsanstalt für Angestellte gericht verzoek om een bijdrage in de ziekteverzekeringspremie, die hij als vrijwillig verzekerde aan een Nederlands ziekenfonds betaalt;

dat verweerster in het hoofdgeding dit verzoek heeft afgewezen daar betrokkene geen aanspraak op een bijdrage in de premie kon maken daar hij niet onder het Duitse ziekteverzekeringsstelsel valt en omdat krachtens artikel 22 van verordening nr. 3 de ziekteverzekering van rentetrekkers ten laste komt van het orgaan van de woonplaats, in casu een Nederlands ziekenfonds;

2 dat het Hof verzocht is een uitspraak te doen over de vraag „of artikel 22 van verordening nr. 3 aldus dient te worden verstaan dat aan een rentetrekker, die krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten rechthebbende is op een rente en in één dier staten woonachtig is, door de staat van zijn woonplaats ook dan verstrekkingen onder de ziekteverzekering van de rentetrekkers moeten worden gedaan, indien het recht van deze staat daarin niet voorziet, doch een andere Lid-Staat, krachtens welks wettelijke regelingen de rentetrekker eveneens rechthebbende op een rente is, zodanige verstrekkingen dient te doen";

Overwegende dat artikel 22, lid 1, van verordening nr. 3 het volgende voorschrift inhoudt: „wanneer de rechthebbende op een pensioen of een rente, verschuldigd krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten, woonachtig is op het grondgebied van een Lid-Staat waar zich een van de organen die dat pensioen of die rente verschuldigd zijn, bevindt en hij volgens de wettelijke regeling van deze staat recht op verstrekkingen heeft, worden

deze aan hemzelf en aan zijn gezinsleden gedaan door het orgaan van zijn woonplaats alsof hij in het genot was van een pensioen of rente, uitsluitend verschuldigd op grond van de wettelijke regeling van het land van zijn woonplaats. Genoemde verstrekkingen komen ten laste van het orgaan van de woonplaats";

dat dit artikel de positie regelt van een rechthebbende op een pensioen of een rente, al naar gelang deze krachtens de wetgeving van één of meerdere Lid-Staten verschuldigd zijn, en de rechthebbende al dan niet woonachtig is op het grondgebied van een Lid-Staat, waar zich een van de organen, die dat pensioen of die rente verschuldigd zijn, bevindt;

dat in casu verzoeker in het hoofdgeding onder de bepalingen valt van artikel 22, lid 1, nu hij in het genot is van twee renten, de ene krachtens de wettelijke regeling inzake de ouderdomsverzekering van de Bondsrepubliek Duitsland, waar hij heeft gewoond, de andere krachtens de Algemene Ouderdomswet van Nederland, waar hij thans zijn woonplaats heeft;

3 Overwegende dat genoemd artikel de toekenning van verstrekkingen afhankelijk stelt van de vraag of de pensioen- of rentetrekker daar recht op heeft krachtens de wettelijke regeling van het land van zijn woonplaats;

dat deze voorwaarde, die duidelijk wordt gesteld in artikel 22, leden 1 en 2, betrekking hebbend op rentetrekkers die in het land van hun woonplaats door ziekte worden getroffen, derhalve van wezenlijke en beslissende betekenis is;

4 dat weliswaar, enerzijds, lid 5 van genoemd artikel de rechtstreekse aanspraak betreft van de gezinsleden van een pensioen- of rentetrekker op verstrekkingen ten laste van de staat waar zij woonachtig zijn, voor zover deze niet dezelfde is als die van het gezinshoofd, en, anderzijds, lid 6 ziet op de rechtstreekse aanspraak van een pensioen- of rentetrekker of een lid van zijn gezin op verstrekkingen ten laste van de staat waar zij tijdelijk verblijven, doch zulks niet de situatie is, waarop in de vraag wordt gedoeld;

dat met de gestelde vraag verlangd wordt te vernemen of verstrekkingen ook gedaan moeten worden als de in het land van de woonplaats geldende wettelijke bepalingen daarin niet voorzien;

dat zodanige uitlegging in strijd zou komen met de bewoordingen van artikel 22, lid 1;

dat ook geen van de overige bepalingen der verordeningen nrs. 3 en 4 elementen bevatten op grond waarvan men tot deze uitlegging zou kunnen geraken;

dat in artikel 17 van verordening nr. 3 de voornoemde voorwaarde niet wordt herhaald, daar dit artikel betrekking heeft op werknemers of daarmee gelijkgestelden en niet op gepensioneerden;

dat daarentegen artikel 22, leden 1 en 2, bevestiging vindt in artikel 14 van verordening nr. 4;

5 Overwegende dat, ook al schept artikel 28 der verordening nr. 1408/71 van 14 juni 1971 nà de in de vraag bedoelde periode ten behoeve van een pensioen- of rentetrekker een recht op verstrekkingen bij ziekte ten laste van het land van zijn woonplaats — zulks ongeacht de aldaar geldende wettelijke bepalingen — niettemin uit de considerans van het voorstel van de Commissie van 6 november 1966 tot wijziging van verordening nr. 3 blijkt, dat het wel degelijk om een uitbreiding van het communautaire sociale recht gaat, dat zich tot dien tot de coördinatie van de nationale wettelijke regelingen op het gebied van de sociale zekerheid beperkte;

6 Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat door een fonds geen verstrekkingen in verband met een ziekteverzekering van rentetrekkers behoeven te worden gedaan indien zijn nationale recht daarin niet voorziet;

Ten aanzien van de kosten

7 Overwegende dat de kosten, door de Commissie wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen en dat de procedure ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

Gezien de processtukken;

Gehoord het rapport van de Rechter-Rapporteur;
Gehoord de mondelinge opmerkingen van verzoeker in het hoofdgeding en van de Commissie van de Europese Gemeenschappen;
Gehoord de conclusie van de Advocaat-Generaal;
Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, met name artikel 177;
Gelet op verordening nr. 3 van de Raad van de EEG inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, met name artikel 22;
Gelet op het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Economische Gemeenschap, met name artikel 20;
Gelet op het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door het Bundessozialgericht bij beschikking van 20 oktober 1972 gestelde vraag, verklaart voor recht:

Artikel 22 van verordening nr. 3 van de Raad inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers dient aldus te worden verstaan dat een rentetrekker, die krachtens de wettelijke regelingen van meerdere Lid-Staten rechthebbende is op een rente en in één dier staten woonachtig is, geen recht heeft op verstrekkingen ten laste van de staat op welks grondgebied hij woont, wanneer de wettelijke regeling van de staat daarin niet voorziet.

Lecourt Donner Sørensen Monaco Mertens de Wilmars
Pescatore Kutscher Ó Dálaigh Mackenzie Stuart

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op elf oktober negentienhonderddrieënzeventig.

De Griffier
A. Van Houtte

De President
R. Lecourt

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL K. ROEMER VAN 18 SEPTEMBER 1973 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

Bij beschikking van 20 oktober 1972 heeft het Bundessozialgericht aan het Hof een prejudiciële vraag voorgelegd over de uitlegging van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers; zij heeft betrekking op de volgende feitelijke situatie.

De heer Kunz, verweerder in cassatie in het hoofdgeding, is een in Nederland woonachtige Nederlands onderdaan, die sedert februari 1965 (toen hij 65 jaar werd) krachtens de Nederlandse Algemene Ouderdomswet (AOW) ouderdomspensioen ontvangt. Bovendien wordt hem op grond van het feit dat hij, vóór hij naar Nederland vluchtte, gedurende de jaren 1921-1938 in Duitsland in loondienst werkzaam was, sedert 1 februari 1965 door de Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, eiseres tot cassatie in het hoofdgeding, een ouderdomsrente op grond van paragraaf 25, lid 1, van het Angestelltenversicherungsgesetz uitgekeerd.

De heer Kunz, die een zelfstandig beroep uitoefent, heeft in 1955 een ziekteverzekering gesloten bij een Nederlandse verzekeringsinstelling (het „Amsterdams Onderling Ziekenfonds"). Deze verzekering zette hij na zijn pensionering voort, omdat aan het Nederlands algemene ouderdomspensioen geen verplichte ziekteverzekering is verbonden. De maande-

1 — Vertaald uit het Duits.